

”Kraften”, ”Sandheden” og ”Kiærligheden”

Kærlighedsforståelsen i Grundtvigs prædikener er præget og farvet af en række kognitive skemaer. I et antal af hans prædikener synes især et bestemt skema at være vigtigt. På mange måder kan man sige, at en række andre skemaer, som kan analyseres frem af Grundtvigs prædikener, synes at samle sig i eller være forbundet med et overordnet skema nemlig det skema, som handler om den inderlige, glædelige og trøsterige dybe sammenhæng mellem ”Kraften”, ”Sandheden” og ”Kiærligheden”.¹ Disse tre størrelser forudsætter, supplerer, betinger og bestemmer hinanden. De udgør billedligt talt en figur som af tre sider i en trekant eller tre koncentriske lag i en cirkel.² De udgør i deres samlede integrerede enhed mange steder et udtryk for det højeste gode eller den højeste værdi i Grundtvigs prædikener.

Hvis kærligheden bliver adskilt fra kraft, magt eller visdom og sand viden, er der ikke længere tale om en sand form for kærlighed. Kærligheden kommer ikke fra de afmægtige eller fra de uvidende. Og omvendt er en sand kærlighed en naturlig følge af indsigt, viden og visdom. Der er en indre, dyb, trøstelig og forunderlig sammenhæng hos agenter, der er større, bedre og klogere og besidder en højere grad af ”Kiærlighed”, ”Magt”, ”Kraft”, ”Sandhed” og ”Viisdom”. De, som kan udøve en legitim magt, er bedre, mere kærlige og klogere end andre.³ Den højeste form for kærlighed er i Grundtvigs prædikener ofte maskulin, fordi en høj grad af godhed, dyd og kærlighed ikke kan adskilles fra en høj grad af magt, kraft og autoritet.⁴ Hos Gud eller i de guddommelige personer finder vi netop en udelelig enhed af magt, kærlighed og viden.

I sine prædikener kritiserer Grundtvig ”Verden” og dens moderne filosoffer og teologer for netop at adskille og modstille de tre størrelser kraften, kærligheden og den sande viden, men hvad Gud har sammenføjjet, skal mennesker ikke adskille.⁵ Når de kristne brødre skal elske et af verdens børn, skal de også besidde og handle ud fra en sand viden om den syndighed, som flourer i verden, og de skal kunne optræde med styrke, fasthed og mandighed over for verdens børn og ikke forfalde til sødtalenhed.⁶ Det højeste gode består netop i en integreret enhed af kraft, sandhed og kærlighed, og det mål eller ”Menneske-Maalet”, som de kristne brødre efterstræber, og som blev realiseret af den hellige Stefan og af alle de hellige kristne martyrer, er netop denne højere enhed af ”Kraften”, ”Kiærligheden” eller ”Godheden” og ”Sandheden” eller ”Viisdommen”.⁷ De kristne brødre stræber

¹ Jf. også Nyborg 2012d og 2012e.

² Jf. tanken om de tre størrelser i *Den christelige Børnelærdom* i VU VI, 100-101 og 149-150, Tankegangen om ”Kraften”. ”Sandheden” og ”Kiærligheden” i Grundtvigs prædiken GPV II, 364 fra 1841 er en parallel til hans forklaring i VU VI, 100-101 og 149-150.

³ Nyborg 2012e.

⁴ Jf. GP IX, 161 om sammenhængen mellem godheden og det maskuline: ”Denne Verden hader virkelig i Grunden det Gode, thi jo klarere det Gode træder frem desmere forhadet bliver det, saa gode Kvinder og Børn lider Verden temmelig godt, men gode Mænd er den meget vreed paa, og er de udmærket gode, da forfølger den dem, saasnt den kan finde et Paaskud”. Den maskuline godhed er højere udviklet end den feminine, og beviset herpå er, at verden i meget højere grad hader og forfølger gode mænd end gode kvinder.

⁵ Når de kristne hører, hvordan der tales om kærligheden ude i verden, får de en dårlig smag i munden: GP VIII, 251: ”Lad os ikke elske med Ord og med Tunge men med Gierning og Sandhed. Denne gyldne Regel af Kiærlighedens Apostel er ret som den var skrevet til os, hvis Øren Man stræber at døde med Snak om Kiærlighed, hvori der er hverken Sandhed, Saft eller Kraft; thi under saadanne Omstændigheder staae selv Christne unægtelig Fare for enten at fatte Afsmag for al Tale om Kiærlighed, eller at smittes af Verdens løse Snak”.

⁶ ”4de Trinitatis Søndag 1848”.

⁷ Jf. beskrivelsen af Martin Luther, der i sin person forenede ”Kraften”, ”Sandheden” og ”Kiærligheden”: GPV VI, 372: ”De beundrede hans [Luthers] Sandheds-Kiærlighed, hans Mod og Kraft, og de fornåm, han havde Ret”. De kristne helliggøres og saliggøres ved, at de hen ad vejen erhverver sig den højeste kraft, visdom og kærlighed: Jf. GP X, 164: ”Det [er] os bestandig Hoved-Sagen at forarbeide vor egen Saliggjørelse, saa vi, ved at følge Guds Raad, kan undgaae Fortabelsen og faae det evige Liv (...) og vi bryde os ikke det mindste mere om vore Medmenneskers Tro eller Vantro,

efter at blive mere kærlige og nærme sig deres mester, også fordi det indebærer, at de bliver mere magtfulde og mere vidende.⁸ Når den kristne broder når sit mål, vil han udvise den højeste grad af kærlighed, han vil besidde den fuldkomne viden om den jordiske og himmelske virkelighed, og han vil blive overmåde fremgangsrig, kraftfuld og mægtig. Han skal se alle sine fjender ligge for sin fodskammel, og han skal med sin overlegne visdom, kraft og kærlighed overvinde verden.⁹ Den viden og visdom, som han har opnået, viser sig at være al anden viden og indsigt overlegen. Han er blevet som Gud selv med hensyn til de højeste værdier nemlig kærligheden, sandheden eller den sande viden, kraften og magten. Begivenhedernes faktiske forløb eller ”Kraft-Beviset” beviser hans overlegne kraft, godhed og viden. Den sande kærlighed er den kærlighed, som kan hævde sig, og som sejrer til sidst. ”Sandheden”, ”Kærligheden” og ”Kraften” er i Grundtvigs prædikener netop de værdier anskuet som et samlet udeleligt hele, som vokser og fuldendes i løbet af den ”guddommelige Vext”.

Forskellige varianter af skemaet

Det skema, som blev omtalt ovenfor, optræder i Grundtvigs prædikener i en række forskellige varianter, men med det samme grundlæggende indhold. I alle tilfælde optræder tre ord inden for en begrænset kontekst. Den mest hyppige trekantede struktur består af ordene ”Kraft”, ”Sandhed” og ”Kærlighed”¹⁰. Den næst hyppigste figur består af ordene ”Magt”, ”Sandhed” og ”Kærlighed”¹¹. Derudover forekommer især fem andre figurer nemlig kombinationerne af ”Magt”, ”Viisdom” og ”Godhed”¹², ”Magt”, ”Sandhed” og ”Godhed”¹³, ”Kraft”, ”Sandhed” og ”Godhed”¹⁴, ”Kærlighed”, ”Viisdom” og ”Magt”¹⁵ og endelig ”Kærlighed”, ”Viisdom” og ”Kraft”¹⁶. En analyse af de steder, hvor disse triadiske figurer optræder, viser, at de forskellige figurer grundlæggende udtrykker den samme slags viden. En sand eller legitim form for magtudøvelse er forbundet med kærlighed og sand viden og visdom. En ægte viden og visdom kan ikke adskilles fra en moralsk godhed og en position af magt og styrke. En sand kærlighed udspringer af og resulterer i kraft, magt og styrke og kommer af en sand viden og indsigt i den virkelige verden.

Er kærligheden den højeste værdi i Grundtvigs prædikener?

De højeste værdier eller det højeste gode er i Grundtvigs prædikener forbundet med den guddommelige virkelighed. I nogle af sine prædikener sammenknytter Grundtvig ”Sandheden” med Kristus, ”Kraften” med Helligånden og ”Kærligheden” med Gud Fader,¹⁷ men der er dog mange eksempler på, at denne tankegang brydes. I flere prædikener, som netop indeholder det omtalte

Christendom eller Hedenskab, end *Sandheden* kræver af os, *Kærligheden* driver og *Aanden* med Kraft og Viisdom udruster os til”.

⁸ Jf. om målet for den kristelige udvikling i Grundtvigs prædiken fra 1854 i Lindhardt 1974, 75: ”Kærlighed uden Skrømt, Sandhed uden Løgn, Kraft uden Afmagt”.

⁹ GP VII, 208.

¹⁰ Der er fundet ikke færre end 25 kontekster, hvor ”Kærlighed”, ”Sandhed” og ”Kraft” forekommer i nær sammenhæng: GP V, 332, GPV II, 364, GPV V, 247, ”1ste Søndag efter Paaske 1849”, GP V, 332, GP V, 332, GP VII, 208, GP VII, 107, GP VIII, 251, GP VIII, 126, GP IX, 314, GP X, 164, GP X, 104, GPV II, 364, GPV VII, 204-205, GPV VI, 372, GPV V, 83-84, GPV V, 247, ”1ste Advents-Søndag 1848”, ”4de Trinitatis Søndag 1848”, Lindhardt 1974, 106, Lindhardt 1974, 75, Lindhardt 1974, 60, Lindhardt 1974, 50 og GVP, 349.

¹¹ ”2den Søndag efter Paaske 1846”, GPV V, 9, GP IX, 342 og GPV VII, 207.

¹² GP XII, 285-286, Lindhardt 1974, 22, GP XI, 332-333 og GP XI, 107-108.

¹³ GP V, 117, GPV V, 133-134 og GP IX, 161.

¹⁴ GP VII, 318-319 og GPV VII, 46-47.

¹⁵ ”2den Søndag efter Paaske 1846”, GPV VI, 84, ”Palme-Søndag 1849” og GP XI, 167-168.

¹⁶ GP VII, 80, Lindhardt 1974, 41, GP VIII, 126, GP X, 164-165 og GPV VII, 137-138.

¹⁷ Således også i *Den christelige Børnelærdom* i VU VI, 149-150.

trekantede skema, knytter Grundtvig således både "Kraften", "Sandheden" og "Kiærligheden" til Helligånden.¹⁸ Grundtvigs skema om den trekantede struktur kærligheden, sandheden og kærligheden viser, at det er problematisk uden videre at hævde, at kærligheden er den højeste værdi i Grundtvigs prædikener. Det er mere dækkende i forhold til disse prædikener at sige, at kærligheden indgår på linje med to andre værdier i en højere helhed, som kan betegnes som det højeste gode eller den højeste værdi. Meningen med Grundtvigs triadiske figurer synes at være en hævvelse af, at begrebet kærlighed ikke kan forstås, med mindre man inddrager "Sandheden", "Viisdommen", den sande viden, magten, styrken og kraften, ligesom han kritiserer verdens vise mestre for fuldstændigt at adskille kærligheden fra magten og den sande viden. De kristne brødre stræber efter at blive større, bedre og klogere, og det indebærer, at de ikke kun stræber efter at udvise den højeste og bedste form for kærlighed, men også stræber efter at opnå den mest fuldkomne viden og indsigt i den himmelske og jordiske verden og den højst tænkelige grad af kraft, styrke, kontrol og magt.

¹⁸ GP VII, 107: "Den Hellig-Aand var og er (...) baade Kiærligheds [Aand] og Sandheds [Aand], baade Livets [Aand] og Lysets Aand, saa Han [den Hellig-Aand] var altid Kraften og Saften i den sande Vinstok som Faderen plantede".

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.